

**STRATEGIK MENEJMENTNING KORXONALAR
RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDAGI O‘RNI.**

Mamatkulova X.N.

ISFT Universiteti o‘qituvchisi,
Terdu tayanch tayanch doktoranti
mamatkulovaxurshida078@gmail.com

Davletova Zinnura Farxodovna

Isft Universiteti talabasi
zinuradavletova83@gmail.com

Annotatsiya

Mamlakat iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi korxonalar faoliyatining samaradorligiga bog‘liq. Korxonalarning samaradorligi esa ko‘p jihatdan menejment tizimining sifati va qo‘llanilayotgan strategik yondashuvlarga bog‘liq. Ushbu maqolada strategik menejmentning korxonalar raqobatbardoshligini oshirishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida strategik rejalashtirish, liderlik, resurslarni boshqarish va innovatsion faoliyatning biznes natijalariga ta’siri o‘rganildi. Natijalar strategik menejmentni samarali joriy etgan korxonalarning bozordagi mavqei mustahkamroq bo‘lishini ko‘rsatdi.

Kalit so‘zlar: strategik menejment, biznes, korxonalar, raqobatbardoshlik, liderlik, strategik rejalashtirish, innovatsiyalar.

Kirish

Bugungi globallashtirish sharoitida biznes subyektlari oldida murakkab vazifalar turibdi. Raqobatning kuchayishi, iste’molchilar talabining o‘zgarishi, texnologik taraqqiyot va iqtisodiy beqarorlik korxonalarni yangi boshqaruv yondashuvlarini qo‘llashga undamoqda. Shu nuqtai nazardan strategik menejment korxonalar muvaffaqiyatining muhim omili sifatida qaralmoqda.

Strategik menejment tashkilotning uzoq muddatli maqsadlarini belgilash, ularga erishish strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirish bilan bog‘liq boshqaruv jarayonidir. U korxonalar resurslaridan samarali foydalanish, bozor imkoniyatlarini aniqlash va tashqi muhitdagi o‘zgarishlarga moslashishga xizmat qiladi.

Menejment nazariyasida strategik boshqaruv korxonalar faoliyatini tizimli ravishda tashkil etishning eng samarali vositalaridan biri sifatida e’tirof etiladi. Ayniqsa, bozor

iqtisodiyoti sharoitida korxonalarining raqobatbardoshligi ko'p jihatdan strategik qarorlarning to'g'ri qabul qilinishiga bog'liq.

Mazkur maqolaning maqsadi strategik menejmentning biznes samaradorligi va korxonalar raqobatbardoshligiga ta'sirini o'rganishdan iborat.

Adabiyotlar sharhi

Strategik menejment tushunchasi XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab ilmiy adabiyotlarda keng qo'llanila boshlandi. Alfred Chandler strategiyani korxonaning uzoq muddatli maqsadlarini belgilash va ularga erishish uchun zarur resurslarni taqsimlash sifatida izohlaydi.

Michael Porterning raqobat ustunligi nazariyasiga ko'ra, korxonaning muvaffaqiyati uning raqobatchilardan ustunlik yaratish qobiliyatiga bog'liq. Muallif xarajatlar bo'yicha yetakchilik, differensiallash va fokuslash strategiyalarini korxonaning asosiy raqobat strategiyalari sifatida ko'rsatadi.

Fred David strategik menejmentni strategiyani ishlab chiqish, amalga oshirish va baholash jarayonlari yig'indisi sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, strategik menejment tashkilotga tashqi muhitdagi o'zgarishlarga tez moslashish imkonini beradi.

Zamonaviy tadqiqotlarda strategik menejmentning korxonaning rentabelligi, mehnat unumdorligi va innovatsion faollikka ijobiy ta'siri qayd etilgan.

Tadqiqot metodologiyasi

Tadqiqotda sifat usulidan foydalanildi. Ilmiy maqolalar, monografiyalar, darsliklar va statistik hisobotlar tahlil qilindi.

Tadqiqot quyidagi bosqichlarda amalga oshirildi:

1. Strategik menejment bo'yicha nazariy manbalarni o'rganish.
2. Korxonalarda strategik boshqaruv amaliyotini tahlil qilish.
3. Strategik menejment va biznes samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash.
4. Olingan natijalarni umumlashtirish.

Mazkur tadqiqotda tahlil, taqqoslash, sintez va umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Strategik rejalashtirishning biznes samaradorligiga ta'siri

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, strategik rejalashtirish korxonalariga bozor talablarini oldindan baholash va resurslardan samarali foydalanish imkonini beradi. Strategik reja mavjud bo'lgan korxonalarda maqsadlarga erishish darajasi yuqori bo'ladi.

Strategik rejalashtirish quyidagi afzalliklarni ta'minlaydi:

- Maqsadlarning aniq belgilanishi;
- Resurslarning oqilona taqsimlanishi;

- Xatarlarni kamaytirish;
- Qaror qabul qilish sifatining oshishi.

Liderlik va inson resurklarini boshqarish

Korxonada muvaffaqiyatda liderlik muhim o‘rin tutadi. Kuchli liderlar xodimlarni umumiy maqsadlarga yo‘naltira oladi va tashkilot ichida sog‘lom korporativ madaniyatni shakllantiradi.

Tadqiqotlar ko‘rsatishicha, xodimlarni rag‘batlantirish va ularning malakasini oshirish biznes natijalariga bevosita ta‘sir qiladi. Malakali kadrlar korxonaning innovatsion salohiyatini oshiradi.

Innovatsiyalar va raqobatbardoshlik

Zamonaviy biznesda innovatsiyalar raqobat ustunligini ta‘minlovchi asosiy omillardan biridir. Innovatsion faoliyat mahsulot va xizmatlar sifatini oshirishga yordam beradi.

Korxonalar quyidagi yo‘nalishlarda innovatsiyalarni joriy etishi mumkin:

- Mahsulot innovatsiyasi;
- Jarayon innovatsiyasi;
- Marketing innovatsiyasi;
- Tashkiliy innovatsiyalar.

Innovatsiyalarni strategik boshqaruv tizimiga integratsiya qilgan korxonalar bozorda yuqori natijalarga erishadi.

Raqamli transformatsiyaning ahamiyati

Raqamli texnologiyalar biznes boshqaruvida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Sun‘iy intellekt, katta ma‘lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va avtomatlashtirish vositalari menejment samaradorligini oshirmoqda.

Korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish:

- Xarajatlarni kamaytiradi;
- Ishlab chiqarish samaradorligini oshiradi;
- Qaror qabul qilishni tezlashtiradi;
- Mijozlar bilan munosabatlarni yaxshilaydi.
-

Muhokama

Tadqiqot natijalari strategik menejmentning biznes samaradorligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatishini tasdiqladi. Ayniqsa, strategik rejalashtirish va samarali liderlik korxonada muvaffaqiyatining muhim omillari hisoblanadi.

O‘zbekiston iqtisodiyotida ham strategik menejmentning ahamiyati ortib bormoqda. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari raqobatbardoshligini oshirish uchun zamonaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etishi zarur.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida strategik menejment an'anaviy boshqaruv yondashuvlaridan farqli ravishda ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilishni talab etadi. Shu sababli korxonalar menejerlarining strategik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, korxonalarda innovatsion muhit yaratish va xodimlarni yangi g'oyalarni ilgari surishga rag'batlantirish strategik maqsadlarga erishishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari strategik menejment biznes samaradorligini oshirishning muhim vositasi ekanligini ko'rsatdi. Strategik rejalashtirish, samarali liderlik, innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni joriy etish korxonalarining raqobatbardoshligini oshiradi.

Korxonalar uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishish uchun:

- strategik rejalashtirish tizimini takomillashtirishi;
- xodimlar salohiyatini rivojlantirishi;
- innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlashi;
- raqamli texnologiyalarni keng joriy etishi zarur.

Mazkur chora-tadbirlar korxonalarining barqaror rivojlanishiga va milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. David F.R. Strategic Management: Concepts and Cases. – Pearson, 2019.
2. Porter M.E. Competitive Advantage. – New York: Free Press, 1985.
3. Robbins S.P., Coulter M. Management. – Pearson Education, 2021.
4. Wheelen T.L., Hunger J.D. Strategic Management and Business Policy. – Pearson, 2018.
5. Daft R.L. Management. – Cengage Learning, 2020.
6. Chandler A.D. Strategy and Structure. – MIT Press, 1962.
7. Drucker P. The Practice of Management. – Harper & Row, 1954.
8. Kotler P., Keller K. Marketing Management. – Pearson, 2016.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining tadbirkorlikni rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
10. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma'lumotlari.